

**Livia Mocanu
Ilioara Genoiu**

Sache Neculaescu

**Gheorghe Gheorghiu
Adrian Țuțuianu**

INSTITUȚII DE DREPT CIVIL

CURS SELECTIV PENTRU LICENȚĂ

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2012, 2013, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Instituții de drept civil : curs selectiv pentru licență / Sache Neculaescu, Livia Mocanu,
Gheorghe Gheorghiu, ... - Ed. a 2-a, rev. și adăug. - București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-191-1

I. Neculaescu, Sache

II. Mocanu, Livia

III. Gheorghiu, Gheorghe

347(075.8)

378.22

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Tema I

ACTUL JURIDIC CIVIL

Capitolul I

Noțiunea și clasificarea actelor juridice civile

§1. Noțiune. Dreptul, în general, este indisolubil legat de voința omului creatoare de efecte juridice. În dreptul civil, libertatea de voință constituie un principiu fundamental, căruia, actualul Cod civil îi conferă dimensiuni noi, printr-o recunoaștere a actului juridic unilateral ca izvor de obligații dar și printr-o mai riguroasă determinare a efectelor pe care le poate produce voința liber exprimată a subiecților de drept¹. Îndeobște, actul juridic este definit drept “manifestarea de voință făcută cu intenția de a produce efecte juridice, adică de a naște, modifica sau stinge un raport civil concret”². Potrivit unei alte definiții mai nuanțate, actul juridic civil este „o manifestare de voință – unilaterală, bilaterală sau multilaterală – săvârșită cu intenția de a stabili, modifica sau stinge, potrivit dreptului obiectiv, raporturi juridice, cu condiția ca de existența acestei intenții să depindă însăși producerea efectelor juridice”³. I s-a reproșat acestei definiții inutilitatea mențiunii privind condiția ca „de existența intenției să depindă însăși producerea de efecte juridice”, de vreme ce actul juridic este definit ca manifestarea de voință săvârșită tocmai cu intenția producerii unor asemenea efecte⁴.

Trecând peste asemenea obiecții, credem că rostul oricărei definiții este acela de a fixa cât mai bine trăsăturile esențiale ale noțiunii de definit. În cazul de față ele sunt următoarele:

– mai întâi, ne aflăm în fața unei *manifestări de voință*. Pentru a fi cunoscută, ea trebuie exteriorizată prin orice mijloace de natură a fi adusă la cunoștința celorlalți. Exteriorizarea voinței se poate face în scris, cum este cazul ofertei de contract, prin simple gesturi semnificative⁵, cum este cazul semnelui de oprire a taxiului, ridicarea mâinii în cadrul licitațiilor, la bursă, unde operează o adevărată simbolică a gesturilor sau chiar prin

¹ Pentru detalii privind delimitarea actului de drept civil față de actul juridic de drept public a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, pp. 358-366.

² G. Boroș, L. Stănculescu, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 77; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil român. Subiectele dreptului civil*, ed. a XI-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 129, *op. cit.*, p. 185, I. Dogaru, S. Cercel, *Drept civil. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 88; O. Ungureanu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 137; E. Lupan, I.S. Pop, *Tratat de drept civil român*, Ed. C.H. Beck, București, p. 172; I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Colecția Universitaria. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2008, p. 354.

³ D. Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 14.

⁴ Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 128.

⁵ Autorii unui excelent manual de drept civil susțin că „gestul se diferențiază de act, deoarece nu este conștient, ci involuntar și intempestiv. Efectul – dacă se atașează gestului, e survenit și întâmplător, nu dorit și voit” (I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 353). Exprimându-ne rezerve asupra acestei susțineri, noi credem că există și gesturi care semnifică o anumită voință direcționată spre producerea unor efecte juridice, precum cele mai sus-enunțate.

simpliciter, atunci când legea dispune expres că tăcerea valorează acceptare (*qui tacet consentire videtur*), cum este cazul tacitei relocațiuni (*tacita reconductio*), prevăzută de art. 1810 C. civ.¹;

– manifestarea de voință trebuie să fie direcționată spre atingerea unui *scop juridic*: fie crearea de raporturi juridice, cum este cazul încheierii unui contract, sau cel al acceptării unei succesiuni de către persoana care are vocație succesorală, unde se urmărește crearea unor raporturi juridice specifice dreptului succesoral, modificarea unor raporturi preexistente prin schimbarea clauzelor contractuale, transformarea raporturilor juridice prin transmiterea unor drepturi cum ar fi cesiunea de creanță, subrogația în drepturile creditorului sau încetarea de raporturi juridice prin plată sau un alt mod de stingere a obligațiilor.

Spre deosebire de actul juridic civil astfel înțeles, termenul „act” are, în vorbirea curentă, și o altă accepțiune, aceea de document, înscris, menit a proba manifestarea de voință. Dacă actul juridic se încheie legal prin simpla manifestare de voință (*negotium iuris*), pentru a putea fi probat, el este consemnat într-un înscris constatator sau orice alt mijloc de probă (*instrumentum probationis*).

§2. Clasificarea actelor juridice civile. Noțiunea de act juridic are un mare grad de generalitate, incluzând atât manifestarea unilaterală de voință cât și acordul de voință, contractul. De aceea, clasificările la care ne vom opri mai jos caracterizează concomitent și contractele, cu excepția primeia dintre ele, care se referă, exclusiv, la actele juridice, în general.

2.1. Acte juridice civile unilaterale, bilaterale și plurilaterale (după numărul părților care le încheie)

– *Actele juridice unilaterale*, numite și acte de formație unilaterală. Potrivit art. 1324 C. civ. „este unilateral actul juridic care presupune numai manifestarea de voință a autorului său”². Pe lângă cele două acte juridice unilaterale reglementate de Codul civil actual (promisiunea unilaterală – art. 1327 C. civ. și promisiunea publică de recompensă – art. 1328 C. civ.), alte asemenea acte juridice sunt: testamentul, opțiunea succesorală (acceptarea sau renunțarea la succesiune), denunțarea contractului, atunci când legea o îngăduie, prin excepție de la principiul irevocabilității actelor juridice, oferta de contract, acceptarea ofertei de contract, ratificarea unui act juridic anulabil, mărturisirea, recunoașterea paternității etc. Uneori, actele juridice unilaterale se mai numesc și angajamente unilaterale de voință³. În realitate, cele două noțiuni nu se confundă. Așa cum precizează autoarea unei monografii dedicate actului unilateral, „angajamentul unilateral desemnează manifestarea de voință unilaterală săvârșită cu intenția de a da naștere în sarcina autorului său unor obligații civile. Cu acest înțeles, angajamentul unilateral este o categorie a actului unilateral privit *lato sensu* (care, potrivit aceleiași autoare, este orice

¹ Potrivit acestei norme: „după după împlinirea termenului, locatarul continuă să dețină bunul și să își îndeplinească obligațiile fără vreo împotrivire din partea locatorului, se consideră încheiată o nouă locațiune, în condițiile celei vechi, inclusiv în privința garanțiilor”.

² În opinia noastră, expresia „numai manifestarea de voință a autorului său” nu evidențiază particularitatea actului juridic unilateral, aceea că este expresia unei *singure* voințe. Altfel, textul, interpretat *per a contrario*, ar putea lăsa să se creadă că sunt și acte juridice care, pe lângă manifestarea de voință, ar mai presupune și altceva.

³ I. Dogaru, *Valențele juridice ale voinței*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 195.

manifestare unilaterală de voință, indiferent de natura efectelor pe care le produce) și se opune actului juridic unilateral stricto sensu”¹.

Actele juridice unilaterale nu trebuie confundate cu contractele unilaterale. Acestea din urmă sunt acte bilaterale, din punctul de vedere al părților între care se încheie, numai că ele dau naștere la obligații în sarcina unei singure părți, cum este cazul contractului de donație.

Recunoașterea actului unilateral ca izvor de obligații face obiectul unei îndelungate controverse în dreptul civil. Potrivit concepției clasice, actul juridic unilateral nu poate fi considerat izvor de obligații civile pentru că nimeni nu poate crea obligații printr-o singură manifestare de voință². În sens contrar, un erudit autor francez, afirmă că „nimic nu pare mai firesc decât ca individul să dorească și să poată ca, prin voința sa unilaterală, să producă efecte juridice”³, ceea ce îl îndreptățește să considere actul unilateral drept izvor de obligații civile.

Doctrina noastră de drept civil consideră că actul unilateral constituie izvor de obligații în cazurile prevăzute de lege dar „constituirea unei teorii generale a actului unilateral este dificilă, având în vedere că acest act nu produce întotdeauna efecte similare”⁴. Aceeași autori însă, propun de *lege ferenda* ca actul unilateral să devină izvor de obligații.

În perspectiva uniformizării dreptului obligațiilor, Principiile dreptului european al contractelor elaborate de Comisia Lando admit că promisiunea de contract este obligatorie chiar fără a fi acceptată, iar practica câtorva state europene admite că actul juridic unilateral este izvor de obligații civile.

Actualul Cod civil se înscrie în această orientare și prevede la art. 1165 că „obligațiile izvorăsc din contract, act unilateral, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, plata nedatorată, fapta ilicită, precum și din orice alt act sau fapt de care legea leagă nașterea unei obligații”. Actului juridic unilateral îi este rezervată și o reglementare specială la art. 1324-1329 C. civ.

– *Actele juridice bilaterale* sunt rodul a două voințe concordante, a unui acord de voință, care nu sunt altceva decât contractele civile.

– *Actele juridice plurilaterale* sunt rezultatul a trei sau mai multe voințe, cum este cazul contractului de societate, când sunt trei sau mai mulți asociați sau tranzacția încheiată în cadrul partajului succesoral de către moștenitori.

Interesul clasificării constă în următoarele distincții:

– formarea valabilă a actului unilateral se face printr-o singură manifestare de voință, în timp ce, în cazul actelor bi sau plurilaterale, este nevoie ca toate voințele concordante ale părților să fie manifestate;

– actele juridice unilaterale, în principiu, nu pot fi revocate; excepția cea mai importantă este testamentul, care este un act unilateral esențialmente revocabil, dat fiind faptul că legea protejează ultima voință a defunctului, în timp ce actele bi sau plurilaterale pot fi revocate prin acord de voință. Potrivit principiului simetriei în drept, așa cum asemenea acte juridice pot fi încheiate prin acord de voință (*mutuus consensus*), tot astfel

¹ M. Avram, *Actul unilateral în dreptul privat*, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 22. A se vedea și studiul aceleiași autoare „Unele considerații teoretice și practice ale actului unilateral de voință în dreptul român și în dreptul comunitar”, A.U.B. nr. 1/2003, pp. 48-56.

² M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, București, 1921, pp. 406-409; M.G. Rarincescu, *Curs de drept civil român, vol. II*, București, 1946, p. 295; I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Drept civil român, vol. II*, București, 1933, p. 10 și urm.

³ J. Carbonnier, *Droit civil. Les obligations*, vol. 4, 1985.

⁴ I. Dogaru, S. Cercel, *op. cit.*, p. 93.

ele pot fi desfăcute, revocate prin acord de voință, dar exprimat în sens contrar (*mutuus dissensus*);

– regimul juridic al viciilor de consimțământ este diferit: la actele bi sau plurilaterale eroarea poate fi viciu de consimțământ numai dacă a fost cunoscută de cealaltă parte, iar dolul este viciu de consimțământ numai dacă provine de la cocontractant. În materia actelor unilaterale dolul ne apare sub forma specifică a captației (*captatio benevolentiae*) și sugestiei, ambele specifice liberalităților.

2.2. Acte juridice cu titlu oneros și acte juridice cu titlu gratuit (după scopul urmărit la încheierea actului)

– *Acte juridice cu titlu oneros*. Spre deosebire de înțelesul cuvântului „oneros” din limbajul curent, unde el are uneori conotații peiorative, semnificând avantaje exagerate sau chiar necuvenite, în drept, actul juridic este oneros când fiecare parte vizează procurarea unui avantaj în schimbul obligațiilor asumate, așa cum prevede art. 1172 alin. (2) C. civ. Într-un sistem care proclamă consensualismul, importantă pentru calificarea unui contract cu titlu oneros este intenția părții contractante de a obține în schimbul propriei prestații un avantaj pentru sine sau pentru altul, altfel spus, cauza contractului, care, potrivit art. 1235 C. civ. este „motivul care determină fiecare parte să încheie contractul”. Orice contract presupune o confruntare a unor interese distincte, de cele mai multe ori aflate în competiție, fiecare parte dorind să obțină cât mai mult de la cocontractant. Plecând de la această realitate, întreaga reglementare a contractului pe care o face actualul Cod civil are în vedere preocuparea de a asigura echilibrul dintre prestații, fiind instituite o serie de instrumente menite a-l restabili acolo unde a fost încălcat. Dacă o parte încheie un contract în condiții dezavantajoase este pentru că are motive personale de a o face și nu pentru că ar avea în vedere interesele celeilalte părți. Contractul va rămâne calificat cu titlu oneros chiar dacă prestațiile sunt inegale. Libertatea de voință face ca fiecare parte să fie propriul său judecător astfel că nimic n-o va putea împiedica să încheie un contract în condiții mai puțin avantajoase pentru sine. Mai mult, potrivit art. 1271 C. civ. „părțile sunt ținute să își execute obligațiile, chiar dacă executarea lor a devenit mai oneroasă, fie datorită creșterii costurilor executării propriei obligații, fie datorită valorii contraprestației”. Doar când executarea contractului a devenit excesiv de oneroasă, datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care ar face vădit injustă, instanța poate dispune adaptarea sau încetarea contractului, așa cum prevede alin. (2) al art. 1271 C. civ.

– *Actul juridic cu titlu gratuit* este cel prin care una dintre părți urmărește să procure celeilalte părți un beneficiu, fără a obține în schimb vreun avantaj, așa cum prevede art. 1172 alin. (2) C. civ. În acest caz, partea este animată de intenția de a face o liberalitate (*animus donandi*). La rândul lor, actele cu titlu gratuit pot fi clasificate în:

– *acte juridice dezinteresate*, cele prin care se aduc altora servicii, dar care nu au ca efect micșorarea patrimoniului celor care le încheie și nici sporirea patrimoniului beneficiarului, cum este cazul mandatului gratuit, împrumutului gratuit, comodatului;

– *liberalități*, cele care, dimpotrivă, diminuează patrimoniul dispunătorului, fără a urmări o prestație în contrapartidă.

Cât privește donația cu sarcini (*sub modo*), ea continuă a fi cu titlu gratuit când sarcina a fost stipulată în favoarea donatarului, cu intenția de a gratifica, spre deosebire de situația în care sarcina a fost stipulată în favoarea donatorului sau a unui terț, când donația este cu titlu oneros.

Interesul clasificării constă în regimul juridic diferit aplicabil celor două categorii de acte juridice:

- de principiu, legea este mai severă în privința condițiilor de fond și de formă ale actelor cu titlu gratuit. Astfel, potrivit art. 1011 C. civ., „donația se încheie prin înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute”. Aceeași condiție de formă este prevăzută și pentru promisiunea de donație. Sunt măsuri menite să protejeze pe cei care ar fi înclinați să încheie asemenea contracte prin care își diminuează patrimoniul fără o prealabilă chibzuință. În aceeași preocupare, art. 1011 alin. (4) C. civ. dispune că doar „bunurile corporale, cu o valoare de până la 25 000 lei pot face obiectul unui dar manual, cu excepția cazurilor prevăzute de lege”. Concomitent, în contractele cu titlu oneros, operează obligația de evicțiune în timp ce, la contractul de donație, dispunătorul nu poartă o asemenea răspundere, decât dacă a promis expres garanția sau dacă evicțiunea decurge din propria sa faptă ori dintr-o pentru dol și culpa gravă;

- leziunea, ca viciu de consimțământ, poate afecta doar contractul cu titlu oneros, nu și pe cel cu titlu gratuit;

2.3. Acte juridice consensuale, solemne și reale (după modul de încheiere)¹

- *Acte juridice consensuale*, sunt cele care se formează prin simpla manifestare de voință a autorului, în cazul actului juridic unilateral, și prin simplul acord de voință al părților, în cazul contractelor. Este consecința firească a principiului consensualismului definit de art. 1178 C. civ. potrivit căruia „contractul se încheie prin simplul acord de voință al părților, capabile de a contracta, dacă legea nu impune o altă formalitate pentru încheierea lui valabilă” (*solus consensus obligat*).

- *Acte juridice solemne* sunt cele a căror validitate este supusă îndeplinirii unor formalități prevăzute de lege [art. 1173 alin. (2) C. civ.]. Dacă, de regulă, asemenea formalități se reduc la forma autentică, ca în cazul contractului de donație, ipotecii, vânzării terenurilor etc., sunt și acte juridice care, deși pot fi încheiate olograf, trebuie să îndeplinească anumite cerințe speciale, cum ar fi scrierea, datarea sau semnătura autorului, ca în cazul testamentului.

- *Acte juridice reale* sunt cele a căror formare valabilă presupune reținerea materială a lucrului, ca în cazul împrumutului (atât cel de folosință, cât și cel de consumație, *mutuum*).

Interesul clasificării constă în:

- determinarea momentului încheierii contractului: la contractele consensuale acest moment este cel când se realizează acordul de voințe, la cele reale, data remiterii bunului, iar la cele solemne, data încheierii contractului în forma cerută de lege;

- modificarea actelor juridice solemne se face cu respectarea aceleași forme solemne [art. 1242 alin. (2) C. civ.];

- nerespectarea formei la actele juridice solemne se sancționează cu nulitatea absolută;

- încheierea prin reprezentant a unui act juridic solemn se face prin procură, căreia i se cere tot forma solemnă;

- proba actului juridic încheiat se face diferit, în funcție de fiecare categorie în parte.

¹ Actualul Cod civil vădește inconsecvență terminologică folosind termeni diferiți pentru desemnarea aceleași realități: în timp ce Secțiunea a 3-a din Capitolul I, Titlul II este denumită „Încheierea contractului”, art. 1174 alin. (2) definește contractul consensual ca fiind cel care „se formează prin simplul acord de voință al părților”. Acceptând ideea de *formare progresivă a contractului*, mai corect ar fi fost sintagma „formarea contractului”, așa cum o întâlnim la majoritatea proiectelor europene de codificare a dreptului contractual, mai puțin Principiile Unidroit.

2.4. Acte juridice civile patrimoniale și acte juridice civile nepatrimoniale (după natura actului juridic încheiat)

– *Acte juridice patrimoniale* dau naștere la obligații susceptibile de evaluare, cum este cazul contractului de vânzare-cumpărare, donația, împrumutul etc.;

– *Acte juridice nepatrimoniale* dau naștere la obligații nesusceptibile de evaluare, cum este cazul recunoașterii de paternitate, adopției etc.

Interesul clasificării ține de regimul juridic diferit al celor două categorii de acte juridice:

– restricțiile privitoare la capacitate sunt legate de protecția drepturilor patrimoniale;

– principiile care guvernează materia efectelor actului juridic au în vedere, în special, pe cele patrimoniale;

– actele juridice nepatrimoniale dau naștere, de regulă, la drepturi imprescriptibile, excepție făcând anumite drepturi care privesc starea civilă a persoanei, cele care pot fi exercitate doar în cadrul unor termene de prescripție speciale;

– libertatea de voință este cu mult mai limitată în materia drepturilor nepatrimoniale asupra cărora titularii lor nu pot dispune discreționar, decât în cazuri limitativ prevăzute de lege;

– principiile care guvernează nulitatea actului juridic privesc, în special, soarta prestațiilor patrimoniale supuse restituirilor.

2.5. Acte juridice civile de conservare, de administrare, și de dispoziție (după consecințele produse)

– *Actele juridice de conservare* sunt cele prin care se păstrează un drept sau se preîntâmpină pierderea acestuia, acte care presupun cheltuieli reduse în raport cu dreptul care se conservă. Exemple: întreruperea cursului unei prescripții privitoare la un drept, inventarierea unor bunuri, înscrierea unei ipotece etc.

– *Actele juridice de administrare*¹ sunt acte juridice prin care se realizează o normală folosire, exploatare a unui bun sau a unui patrimoniu. Între cele două categorii de acte juridice privind un bun luat *ut singuli* și cele privind un patrimoniu, există o diferență. Astfel, actele de administrare a unui patrimoniu urmăresc punerea în valoare a acestuia, ceea ce, uneori înseamnă încheierea unor acte de dispoziție. Prin urmare, unele acte juridice, deși prin natura lor sunt de dispoziție, privite din punctul de vedere al patrimoniului care trebuie cât mai bine gestionat, ne apar ca fiind de administrare. Bunăoară, contractul de asigurare a unui imobil, privit în sine, este un act de dispoziție, dar dacă îl privim în considerarea patrimoniului, ne apare ca act de administrare. La fel, reparația unui imobil, implică încheierea unor acte de dispoziție, gestionarea patrimoniului implică valorificarea fructelor sau chiar înstrăinarea unor bunuri cum sunt cele perisabile.

– *Actele juridice de dispoziție* sunt cele care au ca rezultat ieșirea din patrimoniu a unui bun sau a unui drept ori grevarea dreptului. Sunt acte de dispoziție contractul de vânzare, renunțarea la succesiune sau la un drept determinat, testamentul, donația, ipoteca etc.

Interesul clasificării stă în regimul lor juridic deosebit:

– actele de dispoziție pot fi încheiate doar de persoana care are deplină capacitate de exercițiu, în timp ce actele de administrare pot fi încheiate și de persoane cu capacitate de exercițiu restrânsă; actele de conservare pot fi încheiate chiar și de persoanele lipsite de

¹ În materie comercială, termenul de administrare are un alt înțeles. Astfel, administratorul unei societăți comerciale are dreptul de a încheia orice act juridic, indiferent de natura sa juridică. Pentru detalii, a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, pp. 385-387.

capacitate. Prin urmare, cea mai mare exigență este prezentă la actele de dispoziție pentru că ele au efectele cele mai grave, în timp ce actele de administrare sunt mai tolerate de lege pentru că prin ele nu se înstrăinează și nici nu se grevează vreun drept. Cu atât mai mult, actele de conservare nu implică vreun risc semnificativ. Pentru acest motiv actele de înstrăinare pot fi încheiate prin reprezentare, legea impunând însă un mandat special din care să rezulte expres că mandatarul este împuternicit să înstrăineze ori să greveze un bun sau un drept, în timp ce actele de administrare, și cu atât mai mult actele de conservare, pot fi încheiate în temeiul unui mandat general;

– semnificația diferită a acestor categorii de acte juridice face ca acceptarea tacită a succesiunii să poată fi făcută numai prin încheierea actelor de administrare care n-au caracter de urgență, precum și a actelor de înstrăinare. Spre deosebire de actele de conservare, care au caracter echivoc, cele de administrare și de înstrăinare vădesc intenția succesorului de a se erija în succesor autentic.

2.6. Acte juridice civile comutative și acte juridice civile aleatorii. Este o clasificare care privește actele juridice cu titlu oneros, după cum părțile cunosc sau nu, la momentul încheierii lor, întinderea prestațiilor la care se obligă.

– *Acte juridice comutative*, sunt cele la care întinderea drepturilor și a obligațiilor părților care le încheie este certă la momentul încheierii lor, cum prevede art. 1173 alin. (1) C. civ. De exemplu, contractul de vânzare-cumpărare, contractul de locațiune, dau naștere la obligații a căror întindere este cunoscută părților din chiar momentul încheierii lor.

– *Acte juridice aleatorii*, sunt cele care, prin natura lor sau prin voința părților, oferă cel puțin uneia dintre părți șansa unui câștig și o expune totodată la riscul unei pierderi, ce depind de un eveniment viitor și incert, cum prevede art. 1173 alin. (2) C. civ. Asemenea acte juridice sunt încheiate în considerarea unui câștig al uneia dintre părți, în defavoarea celeilalte părți care va suporta riscul pe care-l presupune câștigul. Un exemplu tipic este contractul de asigurare, unde șansa de câștig a asigurătorului constă în neproducerea cazului asigurat. Dimpotrivă, producerea sinistrului la scurtă vreme, face din asigurat un câștigător. La contractul de întreținere, dacă creditorul obligației de întreținere moare la scurtă vreme după încheierea contractului, șansa este a cumpărătorului, în timp ce, dacă întreținutul are o viață lungă, debitorul pierde, pentru că este posibil ca plata să depășească cu mult valoarea bunului dobândit.

Interesul clasificării constă în următoarea deosebire dintre cele două categorii de acte juridice: potrivit art. 1224 C. civ., actele aleatorii nu pot fi atacate cu acțiunea în anulare pentru leziune, având în vedere că ele presupun, prin definiție, o disproporție între prestații, în timp ce actele comutative sunt anulabile.

2.7. Acte juridice civile instantanee și acte juridice civile cu executare succesivă (după modul de executare a obligațiilor)

– *Actele juridice instantanee* (cu executare imediată) sunt cele care se execută printr-o singură prestație a debitorului (*uno ictu*), de cele mai multe ori, în chiar momentul încheierii lor, cum este cazul contractului de vânzare-cumpărare, la care vânzătorul transmite dreptul de proprietate, iar cumpărătorul plătește prețul în momentul încheierii contractului.

– *Actele juridice cu executare succesivă*, sunt cele care dau naștere la obligații ce se execută în timp, fie continuu, fie succesiv. Exemple: contractul de întreținere, contractul de

rentă viageră, contractul de locațiune, contractul de asigurare, contractul de societate. La toate acestea, durata este un element constitutiv al actului juridic. Locatarul are obligația ca periodic să plătească locatorului chiria, debitorul obligației de întreținere își îndeplinește obligațiile asumate periodic prin prestarea întreținerii etc.

Interesul clasificării constă în regimul juridic diferit al celor două categorii de acte juridice:

- neexecutarea obligațiilor de către una dintre părți se sancționează cu rezoluțiunea, în cazul contractelor cu executare instantanee și cu rezilierea, în cazul contractelor cu executare succesivă. Un contract cu execuție succesivă nu va putea fi desființat *ex tunc*, din chiar momentul încheierii lui. Între data încheierii și data la care se pune problema desființării, contractul și-a consumat o parte din efecte: locatarul a locuit în imobil, creditorul întreținerii a primit o parte din prestațiile datorate de debitor etc. De aceea, astfel de contracte sunt supuse rezilierii, sancțiune care operează din momentul pronunțării ei, *ex nunc*, pentru viitor, lăsând neafectate efectele deja produse;

- în timp ce contractele cu executare instantanee nu pot fi revocate prin voința uneia dintre părți, anumite contracte cu executare succesivă pot fi revocate, în cazurile prevăzute de lege: contractul de locațiune, contractul de societate.

2.8. Acte juridice civile strict personale și acte juridice civile care pot fi încheiate prin reprezentare (după modul de încheiere)

- *Actele juridice strict personale* sunt cele care implică o apreciere subiectivă, personală a uneia sau a ambelor părți. Căsătoria, de exemplu, nu poate fi încheiată prin reprezentant, la fel recunoașterea paternității unui copil născut în afara căsătoriei, sau testamentul. Ele reprezintă excepția în raport cu celelalte acte juridice și de aceea regulile aplicabile acestora sunt de strictă interpretare.

- *Actele juridice care pot fi încheiate prin reprezentare* sunt celelalte acte juridice, mai puțin cele strict personale. Ele constituie marea majoritate a actelor juridice de drept civil.

Interesul clasificării constă în modul diferit cum asemenea acte juridice pot fi încheiate valabil: cele strict personale se bucură de reglementări speciale, cum este cazul testamentului, care trebuie să respecte o serie de condiții de fond și de formă neimpuse celorlalte acte juridice. Pe de altă parte, valabilitatea actelor juridice strict personale este apreciată în raport de partea care îl încheie; la actele juridice care pot fi încheiate prin reprezentare, valabilitatea lor este apreciată și în raport de condițiile cerute pentru reprezentant.

2.9. Acte juridice civile constitutive, translativ și declarative (după data nașterii drepturilor)

- *Actele juridice constitutive de drepturi* sunt cele care dau naștere la drepturi subiective noi, inexistente anterior, cum sunt partajul, instituirea unui uzufruct, ipoteca etc.

- *Actele juridice translativ* sunt cele prin care se strămută un drept subiectiv dintr-un patrimoniu la altul, cum este cazul contractului de vânzare-cumpărare, donației etc.

- *Actele juridice declarative* sunt cele prin care se consolidează drepturi preexistente. Exemplul tipic este tranzacția prin care moștenitorii împart benevol bunurile succesoriale, convenție ale cărei efecte se produc *ex tunc*, de la data deschiderii succesiunii, astfel că ei vor fi considerați dobânditori ai bunurilor primite încă de la data decesului autorului și nu *ex nunc*, de la data încheierii tranzacției. Un alt exemplu este actul confirmativ, cel prin care